

نقش پرورش اسب در توسعه گردشگری و اشتغالزایی استان گلستان

آشورمحمد قره باش

استادیار گروه علوم دامی دانشگاه گنبد کاووس
ghareh44@yahoo.com

چکیده

امروزه اسبدوانی و سوارکاری یکی از ورزش های رایج و تفریحات سالم است. صنعت اسب در دنیا همیشه یکی از صنایع با اشتغالزایی و گردش مالی بسیار بالا است. پرورش اسب در حوزه گردشگری ورزشی و اکولوژیکی (اکوتوریسم) هم در دنیا اهمیت اقتصادی زیادی دارد. استان گلستان با اتکا بر قابلیت ها و ظرفیت های طبیعی، جغرافیایی و گردشگری، به عنوان قطب سوارکاری و ورزش های قهرمانی، تفریحی و همگانی کشور بوده و مرکز عمده پرورش یکی از بهترین نژادهای اسب اصیل ایرانی یعنی اسب ترکمن می باشد. در این منطقه همه ساله بطور منظم در فصول بهار و پاییز مسابقات اسبدوانی برگزار شده و علاقمندان زیادی دارد. یکی از پتانسیل های بسیار قوی و توانمندی های ارزشمند و بالقوه در توسعه اقتصادی، اجتماعی، ورزشی و فرهنگی استان گلستان، بدون شک توسعه صنعت پرورش اسب است. صنعت اسب به عنوان یک جاذبه طبیعی و اکوتوریستی در کنار سایر جاذبه ها میتواند حجم قابل توجهی از گردشگران داخلی و خارجی علاقمند به اسب را جذب کرده و حتی درآمد ارزی قابل توجهی نصیب کشور نماید. اما بنا به دلایل متعدد صنعت اسب در استان گلستان به جایگاه واقعی نرسیده است. احیاء و توسعه پرورش اسب اصیل ایرانی ترکمن بدون بوجود آوردن یک محیط مستعد و بالابردن سطح سوارکاری و علاقمند نمودن و مشارکت مردم در امور اسبداری و سوارکاری یک امر غیر اقتصادی است. جهت توسعه پرورش اسب های اصیل ایرانی، تدوین برنامه ها و اجرای طرح های مناسب ضروری به نظر می رسد. لذا در این مقاله چالش های اساسی و راهکارهای توسعه صنعت اسب در استان گلستان مورد بررسی قرار می گیرد.

واژه های کلیدی: اسب ترکمن، اشتغالزایی، گردشگری، استان گلستان.

مقدمه

ایران یکی از معدود نقاط کره زمین است که از نعمت های الهی بسیار فراوانی از جمله نفت، معادن مختلف، منابع طبیعی، انواع دام و طیور برخوردار است. یکی از این منابع و ثروت های ملی کشور، وجود اسب های اصیل ایرانی بوده که سابقه تاریخی چند هزار ساله دارد. به گواه تاریخ، مهد اولیه پرورش اسب در دنیا کشور ایران بوده و اجداد تمام اسب های اصیل و ممتاز جهان منشاء ایرانی دارند (۵).

اسبداری و ورزش سوارکاری جزئی از ادبیات و فرهنگ مردم مسلمان ایران است و در اسلام به اهمیت و ارزش سوارکاری و آموزش آن تاکیدات فراوانی شده است. ایران در دنیا با داشتن نژادهای اصیل و شناخته شده مانند اسب ترکمن معروفیت فراوانی داشته، اگر چه اسب اصیل ایرانی ثروتی پایان ناپذیر است، ولی با کمی غفلت و کم توجهی امکان دارد این ذخیره ژنتیکی ارزشمند از دست برود (۱، ۲ و ۶).

امروزه نسل بسیاری از اسبهای اصیل ایرانی به دلایل متعددی از جمله غارت و چپاول بی رحمانه استعمارگران در چند قرن اخیر و همچنین بواسطه کم توجهی خود ما به سرعت رو به انقراض بوده و در حال از بین رفتن می باشد. متأسفانه در اثر کم توجهی و عدم کنترل واردات نژادهای خارجی، این منبع ژنتیکی خسارات عظیمی دیده و با کاسته شدن خلوص نژادی اسبان ایرانی به وجهه بین المللی آن لطمات زیادی وارد شده است (۵).

امروزه اسبدوانی و سوارکاری یکی از ورزش های رایج و تفریحات سالم است. صنعت اسب در دنیا همیشه یکی از صنایع با اشتغالزایی و گردش مالی بسیار بالا بوده و اسب مانند نفت، معادن و منابع طبیعی، یک ثروت ملی محسوب شده و از ابزارهای لازم جهت ورود به عرصه رقابت جهانی از نظر اقتصادی و ورزشی است. بنا براین، باید بررسی کرد که با این پیشینه گرانبهای تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و با وجود تاکیدات دینی چرا صنعت اسب در ایران از چنین رونقی برخوردار نیست (۵ و ۶).

اهمیت پرورش اسب در استان گلستان

یکی از پتانسیل های بسیار قوی و توانمندی های ارزشمند و بالقوه در توسعه اقتصادی، اجتماعی، ورزشی و فرهنگی استان گلستان، بدون شک توسعه صنعت پرورش اسب است. یکی از مناطق مهم پرورش اسب در ایران استان گلستان است که مهد پرورش یکی از بهترین نژادهای اسب اصیل ایرانی یعنی اسب ترکمن می باشد (۶).

بدون تردید یکی از نژادهای بی نظیر و با معروفیت جهانی اسب اصیل ایرانی، نژاد ترکمن است. قدمت و اصالت این اسب همراه با خصوصیات پسندیده اش از جمله استقامت، سرعت و هوش سرشارش ذخیره ژنتیکی بسیار ارزشمند و از ثروت های ملی کشور محسوب می شود (۲ و ۵).

اسب در میان مردم این منطقه از جایگاه والایی برخوردار بوده و در حال حاضر نیز مسابقات اسبدوانی در آن با نظم و ترتیب خاص در میان شور و علاقه فراوان مردم در میداین سوارکاری گنبد و بندر ترکمن برگزار می شود. مسابقات اسبدوانی از زمانهای قدیم در این منطقه رایج بوده و برگزاری آن نیز همیشه با استقبال گرم و پرشور مردم همراه بوده است. این مسابقات در گذشته با شیوه های سنتی و با صفا و

صمیمیت توسط اسب های ترکمن در مسافت طولانی انجام می شده، اما در حال حاضر این مسابقات با شرکت اسب های دوخون و اسب های تروبرد خارجی برگزار می شود (۲ و ۶).

با اینکه استان گلستان هنوز هم به عنوان یکی از مهمترین مراکز پرورش اسب به شمار می رود و مردم منطقه عشق و علاقه فراوانی به این امر دارند، اما به طور کلی ساختار اجتماعی در رابطه با اسب نسبت به گذشته دگرگون شده است. در این منطقه هم اسب کم کم اعتبار و ارزش گذشته خود را از دست داده و اهمیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن کاهش یافته است (۵).

برای توسعه ورزش سوارکاری و پرورش اسب نیاز به به یک همت دسته جمعی، همفکری و هماهنگی بین متولیان مختلف (هیئت سوارکاری، امور دام جهادکشاورزی، اداره کل دامپزشکی، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی استان)، کارشناسان، پیشکسوتان، مربیان، و پرورش دهندگان موجود در استان می باشد (۵ و ۶).

شرط لازم برای موفقیت در چنین برنامه هایی تحت برنامه ریزی مناسب و روشن شدن استراتژی کوتاه و بلند مدت است. بدین ترتیب اهمیت اقتصادی پرورش اسب جایگه خود را پیدا خواهد کرد. وزارت جهادکشاورزی و فدراسیون سوارکاری از متولیان پرورش اسب و سوارکاری بوده و این نهادها فراهم کننده بستر و هدایت کننده و ناظر بخش غیر دولتی (تعاونیها، باشگاهها و پرورش دهندگان اسب بوده و بخش خصوصی مشتاق ورود و سرمایه گذاری در این بخش می باشند شناسایی و حمایت شوند (۵ و ۶).

اکنون با ورود اسب های تروبرد و دوخون از کشورهای مختلف و تلاقی آنها با مادبان های اصیل ترکمن برای تولید کره اسبهای تند رو، نسل اسبهای اصیل ایرانی رو به نابودی است. بالابودن هزینه نگهداری، نبود بازار فروش، نبود برنامه ای مناسب برای صادرات اسب از جمله مشکلات فراروی است که روند نابودی و اسب اصیل ترکمن را شدت بخشیده است (۵).

راهکارهای توسعه پرورش اسب

احیاء و توسعه پرورش اسب اصیل ایرانی ترکمن بدون وجود آوردن یک محیط مستعد و بالابردن سطح سوارکاری در کشور و علاقمند نمودن و مشارکت مردم در امور اسبداری و سوارکاری یک امر غیر اقتصادی بوده و لذا تاسیس باشگاه های سوارکاری در سرتاسر کشور مورد تشویق و حمایت قرار گیرد. سایر اقدامات لازم عبارتند از (۴ و ۵):

۱ - تاسیس پژوهشکده ملی اسب ترکمن در استان گلستان، گسترش تحقیقات در امور مختلف پرورش اسب در مراکز تحقیقات و دانشگاههای استان،

۲ - تشکیل هسته تخصصی پرورش اسب در استان، توجه به اصلاح نژاد و پرهیز از تلاقی اسب های ترکمن با نژاد های خارجی وارداتی،

۳ - افزایش سطح آگاهیهای علمی دست اندرکاران و علاقمندان پرورش اسب و استفاده از کارشناسان پرورش اسب در اداره باشگاه های سوارکاری، بدیهی است که توسعه پرورش اسب نیاز به استفاده از علوم و فنون جدید و به روز است.

۴ - تشکیل انجمن اسب ترکمن تقویت تعاونیها، حمایت از ایجاد و توسعه فعالیت باشگاههای سوارکاری و عمومی کردن سوارکاری.

۵- حمایت و برگزاری مستمر نمایشگاه ها، جشنواره ها و بازارهای فروش اسب می تواند موجب معرفی هر چه بیشتر فعالیت های صورت گرفته در این حرفه شود.

نقش پرورش اسب در توسعه گردشگری استان گلستان

هر ساله تعداد بسیار زیادی گردشگر از کشورهای ثروتمند دنیا به سراسر نقاط جهان سفر میکنند و برای حجم انبوهی از نیازهای متنوع خود مبالغ بالایی را هزینه میکنند. این مبالغ آنقدر از نظر عددی بالاست که امروزه از صنعت گردشگری به عنوان یکی از سه رشته فعالیت بزرگ پولساز جهان یاد میکنند (۳).

صنعت اسب ایران به عنوان یک جاذبه طبیعی و اکوتوریستی در کنار سایر جاذبه ها میتواند حجم قابل توجهی از افراد متمول علاقمند به اسب را به کشور جذب کند و درآمد ارزی قابل توجهی نصیب کشور نماید. گردشگری ورزشی مفهوم جدیدی در صنعت گردشگری دنیا می باشد که در طی سال های اخیر بیشترین رشد را داشته است. سوارکاری یکی از مهمترین رویدادهای ورزشی دنیا با جذابیت و هیجانات فراوان و با پتانسیل بسیار بالا برای جذب گردشگر از سراسر دنیا است (۷).

استان گلستان به عنوان یکی از مهمترین مراکز پرورش اسب ترکمن و با داشتن جاذبه های گردشگری طبیعی فراوان از جمله جنگل، کوه، دریا، جلگه های سرسبز و دشت های هموار، پتانسیل بسیار جهت تلفیق گردشگری ورزشی و طبیعی (اکوتوریسم) را دارد (۳). با اتکا بر قابلیت ها و ظرفیتهای طبیعی، جغرافیایی و گردشگری خود به عنوان قطب سوارکاری ورزشی قهرمانی، تفریحی و همگانی کشور، در بردارنده معتبرترین مراکز پرورش اسب و سوارکاری در سطح ملی و منطقه ای و بزرگترین مراکز پرورش اسب اصیل ایرانی بوده، بنابراین برای شکوفایی و رونق صنایع و حرف نوین مرتبط با صنعت اسب و سوارکاری در این استان نیاز به برنامه ریزی استراتژیک است. در همین عرصه شناسایی و معرفی توانمندیهای گردشگری اسبهای ایرانی به عنوان یک منبع و جاذبه گردشگری منحصر به فرد و خاص قلمرو فرهنگی ایران میتواند برای ایران اسلامی بسیار مثرتر واقع شود (۳، ۶ و ۷).

منابع مورد استفاده

- ۱- ابراهیم پور، م. و رضایی نژاد، ی.، ۱۳۸۴. اسب، انتشارات دانشگاه صنعتی اصفهان.
- ۲- ایمانیان، غلامرضا، ۱۳۷۰. اسب و ترکمن، انتشارات کوپه.
- ۳- پهلوان زاده، حمیده و محمدی استادکلایه، امین ۱۳۹۰. بررسی فرصت ها و چالش های پرورش اسب در توسعه گردشگری استان گلستان، مجموعه مقالات اولین همایش ملی صنعت اسب و اسبداری ایران- دانشگاه گنبد کاووس، ص: ۵۱-۶۳.
- ۴- زارع هرفته، حبیب الله و مصطفی لو، حکیمه. ۱۳۹۰. راه کارهای توسعه صنعت پرورش اسب در ایران، مجموعه مقالات اولین همایش ملی صنعت اسب و اسبداری ایران- دانشگاه گنبد کاووس، ص: ۵۱-۶۳.

دومین همایش ملی اقتصاد کلان ایران
یازدهم اسفندماه ۱۳۹۵

- ۵- قره باش، آشورمحمد، ۱۳۷۶. بررسی علل ازبین رفتن اسب های ترکمن ایران و راههای احیای و توسعه پرورش آن، مجموعه مقالات همایش و جشنواره اسب اصیل ترکمن، سازمان جهاد سازندگی استان خراسان.
- ۶- قره باش، آشورمحمد، ۱۳۷۸. مطالعه مقدماتی وضعیت پرورش اسب در استان گلستان، گزارش نهایی طرح تحقیقاتی، مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام استان گلستان.
- ۷- یزدانی، بهنام، ۱۳۹۰. نقش اسب اصیل ترکمن و تعاونیهای پرورش اسب در توسعه گردشگری خارجی و ثروت آفرینی. مجموعه مقالات اولین همایش ملی صنعت اسب و اسبداری ایران- دانشگاه گنبدکاووس، ص: ۵۱-۶۳.